

Saksbehandler: Aslaug Irene Skjold**Rådmann:** Vibeke Vikse Johnsen

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
	Karmøy ungdomsråd	
	Hovedutvalg helse og omsorg	25.08.2021

Evaluering av guttedag ved helsestasjon for ungdom

Kommunalsjef helse og omsorgs forslag til vedtak:

Hovedutvalg helse og omsorg vedtar at:

- Evalueringen av guttedag ved helsestasjon for ungdom tas til orientering.
- Den etablerte HFU guttedag avsluttes og slås sammen med det ordinære HFU tilbudet.
- Det fortsettes med god markedsføring av tilbud om Helsestasjon for ungdom til guttene.

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Det vises til hovedutvalg helse og omsorg den 06.03.19 og kommunestyret den 13.05.19 der det ble gjort vedtak om å opprette egen guttedag ved helsestasjon for ungdom, med oppstart 01.09.19, og evaluering 01.09.20. Evalueringen er forsinket pga koronapandemien.

Brukerundersøkelse og statistikk fra 2018, viste at kun 3 % av besøk på eksisterende helsestasjon for ungdom var gutter. Ut fra dette ønsket tjenesten å forsøke ulike tiltak for å målrette og markedsføre HFU tilbudet bedre for gutter. Målet med tiltakene var å bedre kunne nå gutter i aldersgruppen 13-20 på en bedre måte spesielt når det gjelder psykisk helse og seksuell helse.

Saks- og faktaopplysninger

Helsestasjon for ungdom (HFU)

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten gir helsefremmende og forebyggende tilbud til gravide, barn og ungdom gjennom svangerskapsomsorg, helsestasjon 0-5 år, skolehelsetjeneste, 5-20 år, samt

helsestasjon for ungdom. Helsestasjonstilbud for ungdom er en del av totaltilbudet i tjenesten.

Nasjonal faglig retningslinje for helsestasjons og skolehelsetjenesten gir anbefalinger om organisering og innhold i tilbudet.

Alle kommuner skal ha et helsestasjonstilbud for ungdom opp til 20 år, jf. forskrift om helsestasjons- og skolehelsetjenesten § 3 første ledd bokstav b.

Videre beskrives det at helsestasjonstilbudet til ungdom bør organiseres slik at det:

- Er tilpasset ungdommenes behov
- Gis på ungdommenes premisser
- Opplevs tilgjengelig for ungdommene, også for dem som ikke går på skole

Helsestasjon for ungdom (HFU) skal være et supplement til, og ikke komme i stedet for skolehelsetjenesten.

I mindre kommuner og bydeler kan det være et alternativ å etablere HFU på tvers av kommune- og bydelsgrenser for å få en hensiktsmessig drift og et større faglig miljø.

HFU skal blant annet ha oversikt over helsetilstanden og de faktorene som kan virke inn på helsen til ungdom, samt være oppmerksomme på mulige bakenforliggende årsaker ved alle henvendelser fra ungdom.

HFU skal ha tilgjengelig lege. På HFU skal en kunne gi ungdom veiledning om seksuell helse, prevensjon, testing av seksuelt overførbare sykdommer og bidra til å oppdage psykiske plager og lidelser.

Det er ikke et krav å ha et eget HFU tilbud til gutter.

Helsestasjon for ungdom i Karmøy, tilbud til gutter.

Karmøy kommune har i lang tid hatt helsestasjon for ungdom, 13-20 år, for både gutter og jenter (benevnes senere som ordinær HFU). Tilbudet er et lavterskeltilbud, der ungdom kan få hjelp og veiledning innenfor psykisk helse, seksuell helse og andre helsespørsmål. Helsestasjon for ungdom er bemannet med helsesykepleier, lege og psykolog og er lokalisert på Norheim og Åkra helsestasjon. Det er ukentlig åpningstid 2 timer på ettermiddagstid på hvert sted.

Det har fra 2019 i tillegg vært etablert et eget tilbud til gutter, først som guttetid etter ordinær åpningstid for HFU og fra 1.09.19 en egen guttedag (benevnes senere som HFU guttedag). HFU guttedag ble først etablert på Norheim helsestasjon, deretter flyttet til ved Kopervik helsestasjon. Åpningstiden er 2 timer en ettermiddag i uken. Bemanning er lege, psykolog og helsesykepleier / psykiatrisk sykepleier. I størstedelen av tiden har det vært mannlig lege ved HFU

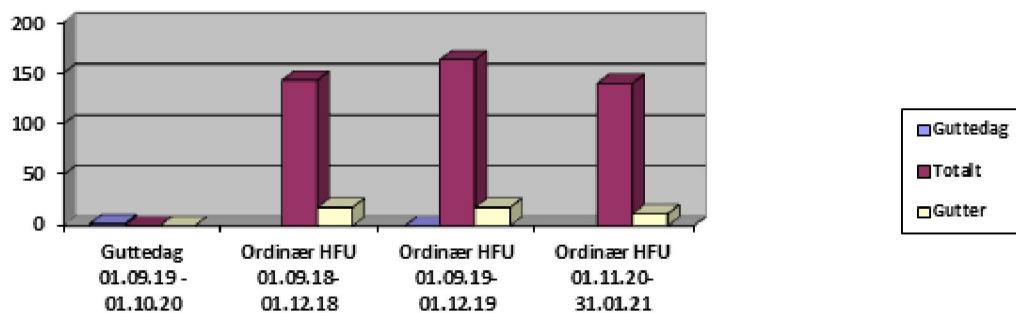
Det har i store deler av driftsfasen vært drevet både ordinær HFU og HFU guttedag uten psykolog, da det har vært utfordrende å rekruttere denne kompetansen til kommunen. Kommunen har nå rekruttert kommunepsykolog knyttet til barn og unge, det er også tilsatt en psykolog i prosjektstilling knyttet til psykisk helseteam). Den medisinske kompetansen har vært dekket av fastlege i deltidsstilling. Helsesykepleier som har bemannet guttedagen har god og bred erfaring fra arbeid med ungdom i skolehelsetjenesten. Det har i perioder også vært utfordrende å rekruttere lege og helsesykepleier til å bemanne de totalt tre HFU tilbud på ettermiddagstid.

Gutter som oppsøker helsestasjon for ungdom har ulike problemstillinger og knytter seg i hovedsak til stress/belastning, forhold i nære relasjoner, prevensjon og psykisk helse.

Erfaringer med guttedag i Karmøy

For å vurdere om tjenesten når guttene med tjenestetilbudet vurderes besøkstall for både ordinær HFU og HFU guttedag.

Grafen under gir en god indikasjon på besøk på HFU i kommunen.

Det er plukket ut tre tilfeldige perioder på tre måneder de tre siste år for å sammenlikne. Totalt besøkstall for både jenter og gutter på ordinær HFU de tre periodene har vært på 143 – 163 – 141. Besøk av gutter på ordinær HFU har i de tre periodene vært på 18-18-12. Dette utgjør mellom 8-13% av det totale besøkstallet for ordinær HFU.

Fra oppstart 1.9.19 og frem til dags dato har det i de tre periodene totalt vært 2 gutter som har besøkt guttedag ved HFU. Etter gjenåpningen av HFU guttedag i april 2021 er det ikke registrert noen gutter som har benyttet tilbudet.

Besøket av ungdom til HFU har generelt vært noe lavere under koronapandemien. HFU har også vært stengt i flere perioder. Besøkstallene for siste periode (under pandemien) kan derfor være noe avvikende da mange ungdommer har blitt avvist pga pandemien uten at det har blitt registrert kjønn. Årsaken til avvisning var at etter nedstengingene, ble HFU gjenåpnet med strenge reguleringer og ikke drop-in tilbud. Drop-in gir lav terskel for kontakt. Det er nå åpnet opp igjen for drop-in med gjeldende smittevernstiltak.

Skolehelsetjenesten ved alle ungdomskolene og videregående skoler har også åpent for dropin og samtaler i skoletiden. Her har både jenter og gutter mulighet til veiledning og helsesamtaler. Helseesykepleiere på skole opplever at gutter benytter tilbudet her i stor grad og nesten på lik linje med jentene.

Ved ordinær HFU oppleves det til tider et stort antall besøk og det har vært nødvendig å avvise ungdom pga smittevernhensyn. Det oppleves også et stort behov for tilstedetid og samtaler innen skolehelsetjenesten.

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten har fra 2019 hatt et økt fokus på guttehelsetilbud og tilbud om helsetjenester til dem. Tilbudet om HFU guttedag er godt markedsført gjennom sosiale kanaler, nettsider, plakater og direkte informasjon på skolene. Samtidig er også den ordinære HFU markedsført for begge kjønn.

Erfaring fra andre

Det er hentet inn erfaring fra Haugesund kommune vedrørende bruk av HFU guttedag for å kunne sammenlikne. Haugesund kommune har de siste år hatt guttedag 2 timer en ettermiddag ukentlig i tillegg til ordinær HFU der både jenter og gutter kan komme. De har gode erfaringer med å avsette en egen tid for gutter.

Haugesund kommune et jevnt besøk av gutter på HFU guttedag, og det kommer også besøk av gutter på HFU ordinær. I 2020 hadde de 234 på HFU guttedag og et totalt besøkstall på 1947 på HFU ordinær. Besøk på guttedagen utgjør dermed 12 % av totalt besøk på helsestasjon for ungdom. Når det gjelder statistikk over besøk har de ikke oversikt over hvor mange gutter som besøker den ordinære HFU. De planlegger foreløpig ikke å slå sammen den ordinære HFU og HFU guttedag.

Vurdering

Ut fra besøkstall i Karmøy og ansattes erfaringer kan det synes som om gutter i Karmøy i liten grad ønsker et eget guttetilbud ved helsestasjon for ungdom. Selv om det ble etablert en egen guttedag så ble guttedagen i liten grad benyttet, mens derimot besøkstallene ved den ordinære HFU gikk opp fra 3 % i 2018 og til 8-13 % i 2019-2021, mens. I valgte perioder var det kun 2 gutter som har benyttet tilbudet. Tallene er i overensstemmelse med de ansattes opplevelse av besøk, at det er sjelden besøk ved guttedagen. Det kan se ut som det økte fokuset på gutters behov for HFU tilbud har gitt resultat i økt bruk av det veletablerte ordinære HFU tilbudet i kommunen.

Sammenlignet med Haugesund kommune har ikke Karmøy så gode erfaringer med besøkstall på HFU guttedag. Haugesund har HFU tilbudet sitt lokalisert sentralt på Markedet. De har mannlig lege og psykiatrisk sykepleier tilsatt ved guttedag, tilsvarende slik som Karmøy har.

Mange karmøyungdommer går på skole i Haugesund og bruker skolehelsetjenestetilbudet der – da vil det være naturlig og tro at de også bruker guttedagen da denne er lett tilgjengelig på vei hjem fra videregående skoler. Det er mulig at det kan være lekkasje av «våre» ungdommer til HFU i Haugesund og at de får et godt tilbud der.

Det er viktig at guttene har en tilgjengelig arena å komme til på HFU og at tjenesten har fokus på gutters behov, både innen fysisk, psykisk og seksuell helse.

Nasjonal faglig retningslinje for skolehelsetjenesten, herunder helsestasjon for ungdom, gir klare anbefalinger om at tilbudet skal være kjønnsnøytralt, men samtidig legge til rette for at gutter skal kunne nå tilbudet. Besøkstallene over viser at guttene bruker det ordinære HFU tilbudet i Karmøy kommune.

Ansatte som bemanner HFU guttedag opplever at det stort sett ikke er besøk på guttedagen. Det å være tilgjengelig for besøk og oppleve at ingen benytter tilbudet uke etter uke oppleves svært

demotiverende for de ansatte. Det er også utfordrende i driften å benytte personalressurser til arbeidet, samtidig som det er behov for ressurser i andre deler av tjenesten.

Kommunalsjef helse og omsorgs konklusjon

Erfaringene med HFU guttedag er at det er svært få gutter som benytter tilbudet. Derimot har det vært et økt fokus på psykisk helse og guttehelsetilbud og andel gutter som benytter ordinær HFU har gått noe opp. Dette viser at det for tiden ikke er behov for et eget tilbud til gutter ved HFU og at guttene ønsker å benytte ordinær HFU. Dette sammenfaller også med de erfaringene personalet har.

Ut fra dette anbefales det å avvikle guttedagen og fortsatt satse på et veldrevet, kjønnsnøytralt HFU tilbud i kommunen. Fortsatt satsing på HFU og styrking av skolehelsetjenesten vil også være en bedre bruk av kompetanse og personalressurser enn fortsatt drift av guttedag.

Det er fortsatt viktig å ha stort fokus på gutters behov og spesielt behovet innen psykisk helse for å få dem til å benytte HFU eller andre aktuelle forebyggende tilbud ved behov. Markedsføring av HFU og fokus på gutters behov må fortsette.

Kommunalsjefen anbefaler ut fra dette at evalueringen av guttedag ved helsestasjon for ungdom tas til orientering og at HFU guttedag avsluttes og slås sammen med det ordinære HFU tilbudet. Det bør fortsettes med god markedsføring av tilbud om Helsestasjon for ungdom til guttene.